

MARLON JAMES

Scurtă istorie a șapte crime

Traducere din limba engleză și note
CIPRIAN ȘIULEA

CUPRINS

Impulsul inițial. <i>2 decembrie 1976</i>	17
Ambuscadă în noapte. <i>3 decembrie 1976</i>	125
Dansul umbrelor. <i>15 februarie 1979</i>	269
Linii albe / copii din america. <i>14 august 1985</i>	419
Uciderea sunetistului. <i>22 martie 1991</i>	573
Mulțumiri	653

BUM-BUM

Știu că aveam 14 ani. Asta știu io. Mai știu și că prea mulți oameni vorbesc prea mult, mai ales Americanul, care nu tace niciodată, doar începe să râdă de fiecare dată după ce zice ceva de tine, și sună ciudat cum îți pune numele lângă oameni de care noi n-am auzit în viața noastră, Allende Lumumba, un nume care sună ca țara din care vine Kunta Kinte. De obicei Americanul își ascunde ochii cu ochelari de soare, de parc-ar fi un predicator venit din America să vorbească cu oamenii negri. El și Cubanezul vin uneori împreună, alteori singuri, și când unu' vorbește celălalt tace mereu. Cubanezul nu se joacă cu armele, pentru că armele te controlează și ele pe tine, așa zice el.

Și știu că dormeam pe un prici și știu că mama mea era curvă și tatăl meu era ultimul om bun din ghetou. Și știu că am urmărit zile întregi casa ta mare de pe Hope Road și la un moment dat tu ai ieșit să vorbești cu noi de parcă tu ai fi fost Isus și noi Iscarioteanul și ai dat din cap ca pentru a zice dați-i drumu' și faceți ce aveți de făcut. Da' nu-mi amintesc dacă te-am văzut io sau mi-a zis cineva că te-a văzut și am crezut că te-am văzut io, cum ieși pe veranda din spate, cu o felie de fruct de arbore de pâine, și ea apare de nicăieri de parc-ar fi avut treburi serioase de făcut afară la ora aia din noapte, și șocată, așa de șocată că tu nu aveai deloc haine pe tine, apoi a întins mâna spre fructul tău pentru că voia să-l mănânce, chiar dacă mastafarienilor nu le plac femeile destrăbălate, și v-ați apucat amândoi să petreceți la miezul nopții și eu mi-am luat-o în mână și am petrecut și eu, fie din ce vedeam sau din ce auzeam, apoi tu ai scris un cântec despre asta. Băiatu' din Jungla de Beton vine patru zile la 8 dimineața și patru seara, pe același scuter verzui de fete, să ia plicul maro, până cînd noua echipă de pază începe să-l refuze. Știm și de chestia asta.

În Eight Lanes și Copenhaga tot ce poți să faci e să privești. Vocea ademenitoare de la radio zice că infraționalitatea și violența pun stăpânire pe țară și dacă e să vină vodată schimbarea tre' să așteptăm și să vedem, dar aici, în Eight Lanes, tot ce putem face e să vedem și să așteptăm. Și io văd cum apa cu căcat curge fără probleme pe stradă și aștept. Și văd cum maică-mea se ocupă de doi bărbați pe 20 de dolari bucata și încă unu' care plătește 25 ca să rămână înăuntru, în loc să și-o scoată, și aștept. Și mă uit cum taică-meu se scârbește și se satură așa de tare de ea că o bate ca pe un câine. Și văd cum tabla de zinc de pe acoperiș ruginește și devine maro, apoi ploaia o bate și o găurește ca pe un șvaițer, și văd șapte oameni într-o cameră, o femeie gravidă, și oameni care se fut oricum, pentru că oamenii sunt așa de săraci că nu-și permit nici măcar rușinea și aștept.

Și camera cea mică devine din ce în ce mai mică și alți frașisuroriverișori vin de la țară, orașul devine din ce în ce mai mare și n-o să mai fie loc unde să te freci cu cineva sau să-ți prepari doza, și nici carne de pui în curry și chiar când e tot costă prea mult, și fetița aia e înjunghiată pentru că ei știi că în fiecare marți primește bani de mâncare, și băieții ca mine se fac mari, nu merg la școală prea regulat și nu știu să citească, da' știi Coca-Cola, și vor să se ducă la un studio, să cânte ceva, să scoată hituri și să scape cu muzica din ghetou, da' Copenhaga și Eight Lanes sunt amândouă prea mari, așa că de fiecare dată când ajungi la marginea lor, marginea se retrage din fața ta ca o umbră, până când întreaga lume ajunge un ghetou, și tu aștepți.

Văd că ți-e foame și aștepți și știi că e vorba doar de noroc, cum pierzi vremea prin studio și Desmond Dekker îi zice șefului să-ți dea și ție o șansă, și el îți dă o șansă pentru că aude foamea din vocea ta încă dinainte să audă cum cânți. Tu cânți ceva, da' nu un hit, era prea frumos pentru ghetou chiar și atunci, pentru că am trecut de vremea când frumusețea ușura viața cuiva. Te văd cum te agiți și încerci să te descurci, să pari cu 30 de centimetri mai înalt, și așa vrea să văd cum o dai în bară. Și știm că oricum nimeni n-ar vrea ca tu să cânți ska, pentru că arăți ca un șmecheraș.

Și după ce dispari în Delaware și te întorci, încerci să cânți ska, da' ska-ul a plecat deja din ghetou, s-a mutat în centrul orașului. Ska-ul se duce cu avionul afară, ca să arate omului alb că e exact ca twistul. Poate că asta-i face pe sirieni și libanezi să se simtă mândri, dar când îi văd în ziar că pozează cu Stewardesa, io nu sunt mândru, doar rămân prostit. Tu mai scoți un cântec, de data asta un hit. Dar un singur hit nu poate să te scoată afară din ghetou atunci când înregistrezi hituri pentru un vampir. Un

singur hit nu te poate transforma în Skeeter Davis sau în ăla care cântă Baladele Pistolariului¹.

Când am ieșit io din maică-mea, maică-mea s-a dat bătută. Predicatoru' zice că în viața fiecăruia există un gol în formă de zeu, da' singurul lucru cu care oamenii din ghetou pot să umple un gol e tot golul. 1972 nu se compară deloc cu 1962, și oamenii șoptesc și acuma pentru că n-ar putea striga niciodată că Artie Jennings a luat cu el visul atunci când a murit brusc. Visul a ce, nu știu. Oamenii-s proști. Visul n-a dispărut, doar că oamenii nu recunosc un coșmar nici când sunt în mijlocu' lui. În ghetou se mută tot mai mulți oameni pentru că Delroy Wilson cântă „Sigur va fi mai bine”² și omul care va deveni prim-ministru cântă și el asta. Sigur va fi mai bine. Bărbați care arată ca albi da' vorbesc prost, ca negroteii, dacă trebe, și cântă „Sigur va fi mai bine”. Femei care se îmbracă ca Regina, cărora nu le-a păsat niciodată de ghetou înainte ca ghetou' să se umfle și să se verse peste Kingston, cântă „Sigur va fi mai bine”.

Da' mai întâi e mai rău.

Vedem și așteptăm. Doi bărbați aduc arme în ghetou. Unul îmi arată cum să le folosesc. Dar oamenii din ghetou se omorau unii pe alții cu mult înainte de asta. Cu orice ne cădea în mână: băț, macetă, cuțit, spărgătoare de gheață, sticlă de suc. Omoară pentru mâncare. Omoară pentru bani. Uneori un om e omorât pentru că se uită la altu' într-un mod care ăstuia nu-i place. Și ca să omori n-ai nevoie de motiv. Suntem în ghetou. Motivele îs pentru oamenii bogați. Noi avem nebunia.

Nebunia e să mergi pe o stradă bună din centru și să vezi o femeie îmbrăcată după ultima modă și să vrei să te duci la ea să-i iei poșeta, știind că nu poșeta sau banii e ceea ce vrem atât de mult, ci țipătul, când ea vede că-i sari drept în față, în fața ei înfrumusețată, și că ai putea s-o pleznești peste gură și s-o pocnești în ochi de să-i sară fericirea și s-o omori pe loc și s-o violezi, înainte sau după ce-o omori, pentru că asta e ceea ce fac golanii ca mine cu femeile cumsecade ca ea. Nebunia te face să urmărești un bărbat la costum pe King Street, unde oamenii săraci nu merg niciodată, și să-l vezi cum aruncă un sendviș, pui, simți mirosul, și te întrebi cum pot oamenii să fie așa de bogați încât să mănânce puiul doar cu niște pâine oarecare, și treci pe lângă gunoi și-l vezi, încă în staniol și încă proaspăt, încă nu e maroniu ca restul gunoiului, fără nici o muscă pe

¹ *Gunfighter Ballads and Trail Songs*, album scos în 1959 de Marty Robbins, ajuns imediat pe primele locuri în topuri

² „Better Must Come”, în original

el și te gândești poate, te gândești da, te gândești neapărat, doar ca să vezi ce gust are puiul fără os. Dar tu zici că nu ești vun nebun, că nebunia din tine nu e aia a oamenilor demenți, ci nebunia furiei, pentru că știi că omul îl aruncă pentru că vrea ca tu să vezi asta. Și tu îți juri că într-o zi băiatu' ska o să înceapă să poarte cuțit și data viitoare sar pe el și îl tai pe amărât pe piept.

Da' el știe că băieții ca mine nu pot umbla prea mult prin centru înainte să sară pe ei Babilonu¹. Polițistul nu tre' decât să vadă că io n-am pantofi ca să zică ce mama naibii căutați printre oamenii cumsecade, negrotei împutuțiți, și să mă pună să aleg. Sau fug și el mă urmărește pe una din străduțele care traversează orașul, ca să mă poată împușca în liniște. Are destule gloanțe în încărcător, așa că cel puțin unul tre' să mă nimerască. Sau să stau pe loc și să mă bată în fața oamenilor cumsecade, să mă pocnească cu pulanu', să-mi scoată dinții și să-mi crape tâmpla, ca să nu mai aud bine cu urechea aia niciodată, și să zică să-ți fie învățatură de minte să mai vii în centru, gheotoist jegos și puturos ce ești. Și io îi văd și aștept.

Dar tu te întorci chiar dacă nimeni nu știe că ai plecat. Femeile vor să știe de ce te întorci, când în America poți să ai lucruri plăcute ca orezul Uncle Ben. Ne întrebăm dacă te duci acolo ca să cânti hituri. Unii dintre noi se uită la tine cum te fâțâi prin ghetou ca un pește mic într-un râu mare. Io știu acum care e schema ta, da' atunci n-am înțeles, cum te-ai împrietenit cu pistolaru ăsta de-aicea, rasta ăla de-acolo care știe muzică și omul ăsta rău și băiatu' ăla ska și chiar cu taică-meu, astfel ca toată lumea să te știe suficient ca să-i placă de tine, da' nu suficient ca să-și aducă aminte să te recruteze. Tu cânti despre orice, orice ca să-ți iasă un hit, chiar și chestii pe care le știi doar tu și de care nimănui altcuiva nu-i pasă. „And I Love Her“, pentru că Prince Buster a cântat și el „You Won't See Me“ și i-a ieșit un hit. Folosești ce ai, chiar și o melodie care nu e a ta, o cânti tare, mult timp, și muzica te scoate din ghetou. În 1971 erai deja la televizor. În 1971 io îmi injectasem deja prima oară.

Aveam zece ani.

Și viața de ghetou nu-nseamnă nimica. Să omori un băiat e nimica toată. Îmi amintesc ultima oară cîm' a încercat să mă salveze taică-meu. A fugit de la fabrică acasă, îmi amintesc asta pentru că fața mea i-ajungea la piept, stăteam amândoi în picioare și el găfâia tare, ca un câine. Restu' serii am stat în casă, în patru labe. E un joc, zice el, prea tare și prea repede.

¹ Babilon – societate coruptă sau, în sens restrîns, poliție în argoul jamaican

Cine se ridică primu' pierde, zice el. Așa că mă ridic io, pentru că aveam zece ani, eram băiat mare și mă săturasem de joc, da' el țipă și mă înșfacă, mă înghiontește în piept. Eu fac scandal și respir așa de greu că îmi vine să plâng și așa vrea să-l urăsc, da' apoi primul se furișează înăuntru ca și cum cineva ar arunca cu pietricele și ricoșează din perete. Apoi următorul și următorul. Apoi gloanțele se înfig peste tot în perete *poc-poc-poc-poc-poc-poc*, în afara ultimului care lovește o oală, cu un bubuit puternic, apoi încă șase șapte zece douăzeci explodează în perete, cu un fel de *ciac-ciac-ciac-ciac-ciac-ciac-ciac*. Taică-meu mă înșfacă și încearcă să-mi acopere urechile, da' mă apucă așa de tare că nu-și dă seama că-mi apasă ochiul. Aud glonțul și *poc-poc-poc-poc-poc-poc* și un *ssssssbum* și simt cum se cutremură podeaua. Femeia țipă, bărbatu' țipă, băiatul țipă ca atunci când se termină viața și auzi cum țipetele se pierd în sângele care se revarsă din gât în gură, gâlgâie, sufocă. El mă ține la pământ și îmi înăbușă țipătul, mie îmi vine să-l mușc de mână așa că îl mușc de mână, pentru că mi-acoperă și nasul, te rog Papa nu mă omorî, da' el tremură și io mă întreb dacă e tremurul morții, pământul se cutremură iar, picioare peste tot, oameni care aleargă și trec, trec și aleargă, râd, țipă și strigă că ăia din Eight Lanes o să moară toți. Tati mă lipește de pământ și mă acoperă cu el însuși, da' e atât de greu că mă doare nasul, Tati miroase a motor de mașină și genunchiul lui sau altceva mă împunge în spate, podeaua are gust amar și io știu că e lacul de podele roșu, așa vrea să se scoale de pe mine, îl urăsc și totul se aude ca și cum ar fi acoperit cu un ciorap. Cân' se ridică în sfârșit de pe mine, oamenii de afară țipă, dar nu nu mai e nici un pocpocpocpocpocpocpoc sau *ssssssbum*, dar Tati plânge și eu îl urăsc.

Peste două zile maică-mea se întoarce râzând, pentru că știe că rochia ei cea nouă e singuru' lucru drăguț din tot ghetoul ăsta afurisit și el o vede, pentru că nu s-a dus la muncă, pentru că nimeni nu se simte în siguranță pe stradă, se duce direct la ea și o înșfacă și zice ștoarfă nenorocită, simt pă tine duhoarea dă brânză dă bărbat. O ia de păr și o lovește în burtă, ea țipă că el nu e bărbat, pentru că nu poate să fută nici o muscă, și el zice a, futai vrei? Și zice lasă că-ți gălesc io o sculă suficient de mare, o ia de păr și o trage în cameră, io mă uit de sub pătură, unde m-a pus el să mă ascund în caz că vin noaptea oamenii răi, ia o coadă de mătură și o bate din creștet până-n tălpi, și pe față și pe spate, ea țipă până începe să scâncească, apoi geme, el zice dacă vrei sculă mare atunci îți dau io sculă mare, ștoarfă nenorocită, ia coada de mătură și îi trage șuturi în picioare ca să i le desfacă. O dă afară din casă în șuturi și îi aruncă hainele după ea,

și io mă gândesc că e ultima oară când o s-o văd pe maică-mea, da' ea se întoarce a doua zi, bandajată toată ca o mumie din filmul pe care poți să-l vezi la Rialto Cinema pe 30 de cenți, și cu trei alți bărbați cu ea.

Ăștia îl prind toți trei pe taică-meu, da' taică-meu se bate, se bate cu ei ca un bărbat, chiar îi lovește cu pumnul ca într-un film cu John Wayne, așa cum trebe să se bată un bărbat adevărat. Da' el e unul singur și ei sunt trei, apoi patru. Al patrulea intră înăuntru abia după ce-l bat pe taică-meu ca pe o roșie strivită și zice pă mine mă cheamă Haiosul, io o să fiu următoru' șef, da' tu știi cum te cheamă pe tine? Știi cum te cheamă? Am zis dacă știi cum te cheamă, pământăule? și maică-mea râde, da' se aude ca un șuierat și Haiosul zice tu crezi că dacă lucrezi la fabrică ești șmecher? Io-ți dau de lucru la fabrică și io pot să ți-l iau, pământăule. Știi cum te cheamă pă tine, pământăule? Te cheamă informator. Și le spune celorlalți să plece.

Și zice știi de ce-mi zic mie Haiosul? Pentru că io nu iau nimica în glumă.

Chiar și pe întuneric Haiosul e mai alb decât aproape toți ceilalți, da' pielea lui e tot timpu' roșie, ca și cum sub piele i-ar musti sângele sau ca albiu cânu' stau prea mult la soare, și are ochi cenușii de pisică. Și Haiosul îi spune lui taică-meu că acum o să moară, chiar acum, dar dacă vrea el poate să rămână în viață, ca leoaica din *Născută în libertate*, numai că va trebui să plece din ghetou. Și îi zice că e un singur mod în care poate să rămână în viață, zice și alte chestii da' își deschide fermoarul, și-o scoate afară și zice vrei să trăiești? Vrei să trăiești? Și taică-meu vrea să trăiască, taică-meu scuipe și Haiosul îi ține pistolul la ureche. Și îi zice lui taică-meu că la țară, acolo poate să meargă și poate să-și ia și plodul cu el, și când zice plodul io tremur da' nimeni nu știe că io sunt sub pătură. Și Haiosul zice vrei să trăiești? Vrei să trăiești? Repetă la nesfârșit, ca o fetiță cicălitoare, și frecă buzele lui taică-meu cu pistolu', taică-meu deschide gura și Haiosul zice dacă mă muști te împușc în gât, ca s-auzi cum mori, și i-o bagă lui taică-meu în gură, și zice ai putea mai bine s-o lingi, că sugi ca un pește mort. Geme și geme iar și îl fute pe taică-meu în gură, apoi o scoate, ține capul lui taică-meu cu o mână și trage. *Poc*. Nu ca șuieratul din filmele cu cowboy și nu ca atunci când trage Harry Callahan, ci un *poc* tare și ascuțit care cutremură camera. Sângele sare pe perete. Icnetul meu și focul pistolului se declanșează în același timp, așa că nici acum nu știe nimeni că io sunt sub pătură.